

вече на кулите, дълбочините на основите, разположението на подходите и др., въведените способности при разгледаните късноантични градежи се различават значително от античната фортификационна практика.

През средновековието българските строители-фортификатори съобразно с изискванията на военните нужди и възможностите на строителната техника, рационално преизползват завареното фортификационно наследство в проучения район - преосмислят го, като създават нови елементи в него, пригаждат го за защита с фронт, насочен на юг и го обогатяват със собствените си строителни традиции. Особен интерес в това отношение представлява българската защитна преграда на Венешки рът - съчетание от каменна и землена фортификация, строена твърде удачно и находчиво при къс участък от пътя с обратен наклон /при планинско стъпало/, за защита срещу противник, спускащ се от високото било на Стидово.

Разгледаните крепости и защитни съоръжения, в зависимост от местоположението си, са решавали в своя комплекс сложни тактически и стратегически задачи. С конкретно предназначение в общата схема на отбраната на прохода и дублиращите му пътни трасета почти всички защитни пунктове са обособени и групирани в опорни /укрепени/ райони. Главният опорен район е в масива Сините камъни и включва крепостите на в. Песченик /с наблюдателния пункт на в. Смаилов полугар/, в м. Орлово гнездо, на десния бряг на Кушбунарска река /доминираща крепост в района/ и тази на Източните скали. За гъвкаво координиране и синхронизиране на действията им, между отбранителните пунктове, е създадена добре организирана визуална /Обр. 38/ и оперативна връзка /отдалечената крепост на в. Песченик се свързва с останалите три твърдини чрез пътека, пресичаща средното течение на потока Млечен дол/. Втори опорен район е оформен за отбрана на западното дублиращо пътно трасе на прохода - на ридата Синилка и по западния склон на хребета Катъгово. Той включва крепостта в м. Колопенището, с наблюдателния пункт в м. Кьошка, крепостта Градището /доминираща в района/ и укреплението на в. Божурец. Трети опорен район за защита на северните участъци от проучените три древни пътно-съобщителни комуникации включва укрепленията в м. Манастира и на Сърнов рът /доминиращ отбранителен пункт/ и защитната преграда на Венешки рът. Отбранителните пунктове в последните два укрепени района също са с иманентни зависимости и функционални връзки помежду си - с добре организирана визуална и оперативна комуникация.

Проучените защитни градежи¹⁵ освен за отбрана, контрол и наблюдение на